

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Володимир ПОНОМАРЕНКО

23" квітня 2024 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування:

іспиту зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
здобувач ступеня доктора філософії

Харків, 2024

Вступний іспит (фахове вступне випробування) зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» є комплексним і включає теоретичні і практичні питання в межах галузевого стандарту вищої освіти України з підготовки магістрів за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. До складу завдань внесені питання з фінансового менеджменту, банківської справи, страхового менеджменту, фондового ринку; бюджетного менеджменту; податкового регулювання, методології наукових досліджень в фінансовій сфері (економіко-математичного моделювання (економетричного та оптимізаційного)).

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення і оцінювання сформованими загальними і спеціальними компетентностями (табл. 1), якими володіє кандидат на вступ до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Таблиця 1

**Компетентності, якими повинен володіти магістр (спеціаліст)
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»**

Компетентності
<i>Загальні:</i>
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- Здатність працювати в міжнародному контексті.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
<i>Спеціальні (фахові, предметні):</i>
- Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
- Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
- Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Компетентності
- Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
- Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
- Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
- Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.
- Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Екзаменаційний білет вступного іспиту зі спеціальності містить три типи завдань, які дозволяють здійснити оцінювання як загальнотеоретичної підготовки вступника, так й рівень знань з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку (табл. 2).

Таблиця 2

Структура білета вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

№ з/п	Завдання	Оцінка
1	50 закритих тестових питань (одна правильна відповідь)	0-100
2	1 професійно-орієнтоване завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю	0-50
3	1 професійно-орієнтоване (економіко-математичне) завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю	0-50
Разом		0-200

Загальна оцінка виконання завдань екзаменаційного білета з вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та

фондовий ринок» визначається як проста сума балів за три завдання.

Кожне завдання оцінюється окремо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 2 бали.

Для оцінки рівня відповідей вступників на професійно-орієнтоване завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання №2) використовуються критерії, наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Критерії оцінювання професійно-орієнтованого завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання №2)

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
50	Наведено бездоганне вирішення завдання в повному обсязі. Є посилання на нормативні документи. Сформовані висновки обґрунтовані і аргументовані, викладені у логічній послідовності на високому рівні. Сформовані власні рекомендації відрізняються практичною значущістю та можливістю впровадження у практичну діяльність економічних агентів. Наведені приклади вирішення проблеми завдання з вітчизняної або міжнародної практики.
49	Висновок повний та аргументований (аргументація демонструє глибоке володіння студентом матеріалу: містить посилання на законодавчі акти, факти із реальних життя, показує міждисциплінарні зв'язки тощо).
48	Висновок повний та аргументований (проте аргументація не виходить за межі здійснених розрахунків)
47	Висновок вірний, проте поверховий, носить загальний характер.
46	Висновок містить неточності.
45	Висновок поданий, проте містить концептуальні помилки
44	Наведено бездоганне вирішення завдання в повному обсязі. Є посилання на нормативні документи. Висновок не поданий
43	Наведено бездоганне вирішення завдання в повному обсязі. без посилання на нормативні документи.
42	Виконано всі розрахунки за вірним алгоритмом розв'язання задачі з наявністю однієї арифметичної помилки
41	Виконано всі чи майже всі розрахунки за вірним алгоритмом розв'язання задачі з наявністю двох арифметичних помилок
40	Виконано всі і розрахунки за вірним алгоритмом розв'язання задачі з наявністю трьох арифметичних помилок
39	Виконано всі і розрахунки за вірним алгоритмом розв'язання задачі з наявністю більше, ніж трьох арифметичних помилок
38	Виконано всі розрахунки за вірним алгоритмом з наявністю однієї істотної помилки за економічним змістом

37	Виконано всі розрахунки за вірним алгоритмом з наявністю двох істотних помилок за економічним змістом
36	Виконана більша частина розрахунків за вірним алгоритмом з наявністю трьох істотних помилок за економічним змістом
35	Виконано всі розрахунки за вірним алгоритмом з наявністю більше, ніж трьох істотних помилок за економічним змістом
34	Виконана більша частина розрахунків за вірним алгоритмом без істотних помилок за економічним змістом
33	Виконана більша частина розрахунків за вірним алгоритмом з наявністю однієї істотної помилки за економічним змістом
32	Виконана більша частина розрахунків за вірним алгоритмом з наявністю двох істотних помилок за економічним змістом
31	Виконана більша частина розрахунків за вірним алгоритмом з наявністю трьох істотних помилок за економічним змістом
30	Виконана більша частина розрахунків за вірним алгоритмом з наявністю більше, ніж трьох істотних помилок за економічним змістом
29	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом без арифметичних помилок
28	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з однією арифметичною помилкою
27	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з двома арифметичними помилками
26	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з трьома арифметичними помилками
25	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з більше, ніж трьома арифметичними помилками
24	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з однією істотною помилкою за економічним змістом
23	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з двома істотними помилками за економічним змістом
22	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з трьома істотними помилками за економічним змістом
21	Виконані окремі найпростіші розрахунки за вірним алгоритмом з більше, ніж трьома істотними помилками за економічним змістом
20	Визначено вірний алгоритм розв'язання задачі без помилок, наведено всі формули, необхідні для здійснення розрахунків, з поясненнями
19	Визначено алгоритм розв'язання задачі з однією помилкою, наведено всі формули, необхідні для здійснення розрахунків, з поясненнями
18	Визначено алгоритм розв'язання задачі з двома помилками, наведено всі формули, необхідні для здійснення розрахунків, з поясненнями
17	Визначено алгоритм розв'язання задачі з трьома помилками, наведено всі формули, необхідні для здійснення розрахунків, з поясненнями
16	Визначено алгоритм розв'язання задачі з більше, ніж трьома помилками, наведено всі формули, необхідні для здійснення розрахунків, з поясненнями
15	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків з поясненнями з однією помилкою
14	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків з поясненнями з двома помилками
13	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків з поясненнями з трьома помилками
12	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків з поясненнями з більше, ніж

	трьома помилками
11	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків без пояснень баз помилок
10	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків без пояснень з однією помилкою
9	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків без пояснень з двома помилками
8	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків без пояснень з трьома помилками
7	Наведено формули, необхідні для здійснення розрахунків без пояснень з більше, ніж трьома помилками
6	Розпізнано і визначено аналітичні об'єкти з однією помилкою
5	Розпізнано і визначено аналітичні об'єкти з двома помилками
4	Розпізнано і визначено аналітичні об'єкти з трьома помилками
3	Розпізнано і визначено аналітичні об'єкти з більше, ніж трьома помилками
2	Завдання не розв'язане, наведено тільки узагальнену вхідну інформацію без помилок
1	Завдання не розв'язане, наведено тільки узагальнену вхідну інформацію з помилками
0	Відсутня відповідь

Для оцінки рівня відповідей вступників на професійно-орієнтоване (економіко-математичне) завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання №3) використовуються критерії, наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Критерії оцінювання професійно-орієнтованого (економіко-математичного) завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання №3)

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
50	Наведена правильна детальна інтерпретація всіх параметрів моделі, обчислених критеріїв з формулюванням правильного управлінського рішення на основі цієї моделі.
49	Наведена правильна скорочена інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв з формулюванням правильного управлінського рішення на основі цієї моделі.
48	Наведена правильна детальна інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв без формулювання правильного управлінського рішення на основі цієї моделі.
47	Наведена правильна скорочена інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв без формулювання правильного управлінського рішення на основі цієї моделі.
46	Наведена правильна детальна інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв з формулюванням правильного управлінського рішення на основі цієї моделі. Проте зроблена одна похибка (неточність), яка не впливає на загальну характеристику моделі.
45	Наведена правильна детальна інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв з формулюванням правильного управлінського рішення на основі цієї моделі. Зроблено дві похибки (неточності), які не впливають на загальну характеристику моделі.
44	Наведена правильна детальна інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв з формулюванням правильного управлінського рішення на основі цієї моделі. Проте зроблено три похибки (неточності).
43	Наведена правильна детальна інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв з формулюванням правильного управлінського рішення на основі цієї моделі. Проте зроблено чотири похибки (неточності).
42	Наведена правильна детальна інтерпретація параметрів моделі, обчислених критеріїв

	інтерпретації параметрів, обчислених критеріїв вказаної у завданні моделі.
0	Відсутня відповідь

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК»

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Сутність поняття «фінансовий менеджмент», його характеристики та складові. Мета та завдання фінансового менеджменту на підприємстві, розкриваються основні функції фінансового менеджменту як управлінської системи та спеціальної галузі управління підприємством. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.

Звітність як база для обґрунтування управлінських фінансових рішень. Особливості фінансової інформації. Методи аналізу фінансового стану компанії. Показники оцінки фінансового стану підприємства: показники ліквідності, показники платоспроможності, показники ділової активності, показники рентабельності, показники фінансової стійкості, рух грошових коштів. Фінансовий стан і фінансова стійкість, короткостроковий і довгостроковий аспект.

Методичний інструментарій фінансового менеджменту. Визначення вартості грошей у часі. Концепція вартості грошей у часі: основні положення. Оцінка вартості грошей за простими і складними процентами. Інструменти оцінки майбутньої вартості грошей. Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках. Ануїтет та його основні типи. Майбутня і теперішня вартість ануїтету.

Класифікація грошових потоків підприємства за видами діяльності. Еквіваленти грошових коштів. Прямий і непрямий методи розрахунку чистого грошового потоку від операційної діяльності. Інструменти управління грошовими потоками підприємства. Напрями і методи оптимізації руху грошових коштів підприємства. Чистий рух коштів підприємства. Показники аналізу грошових потоків підприємства. Моделі управління грошовими потоками суб'єктів господарювання. Грошові потоки від операційної діяльності виручка від реалізації продукції. Структура валового доходу (виручки) від реалізації продукції.

Управління фінансовими результатами діяльності підприємства. Джерела формування прибутку. Зміст і завдання управління формуванням прибутку. Види операційного прибутку. Організація та інструментарій управління прибутком. Управління формуванням доходів. Управління витратами підприємства. Поріг рентабельності. Валова маржа. Ефект операційного важеля. Управління розподілом прибутку. Методи розподілу й використання чистого прибутку.

Управління активами. Управління оборотними активами підприємства.

Операційний, виробничий, фінансовий цикл підприємства. Показники і джерела фінансування оборотних активів підприємства. Управління необоротними активами. Показники і джерела фінансування необоротних операційних активів підприємства. Розрахунок потреби в активах підприємства. Модель Дюпона. Оцінка ефективності управління активами.

Управління вартістю і структурою капіталу підприємства. Принципи формування капіталу підприємства. Вартість капіталу підприємства та сфери її застосування у фінансовому менеджменті. Вартість окремих джерел капіталу підприємства. Середньозважена вартість капіталу. Зважена гранична вартість капіталу. Структура капіталу та її оптимізація. Ефект фінансового важеля. Рентабельність активів.

Фінансовий план підприємства: характеристика, необхідність, принципи складання та процес розробки. Структура фінансового плану. Інвестиційна політика. Управління оборотним капіталом. Дивідендна політика. Фінансові прогнози. Принципи фінансового планування. Відмінності понять «план» і «бюджет». Сутність бюджетування та його місце в управлінні підприємством. Види та форми бюджетів, методи їх розробки.

Управління інвестиціями. Управління реальними інвестиціями. Джерела фінансування реальних інвестицій. Види інвестиційних проектів. Методи оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів. Управління фінансовими інвестиціями. Особливості формування інвестиційного прибутку підприємства. Критерії вибору інвестиційних інструментів.

Фінансове управління ризиками. Ризики у фінансово-господарській діяльності економічних суб'єктів. Умови виникнення ризиків, їхні види та характеристика. Критерії ухвалення управлінських фінансових рішень в умовах невизначеності. Модель управління фінансовими ризиками. Чинники у системі параметрів моделі управління фінансовими ризиками. Кількісне вимірювання фінансових ризиків. Нейтралізація та мінімізація фінансових ризиків. Стратегія уникнення ризику.

Антикризове фінансове управління на підприємстві. Фінансова криза та чинники її виникнення на підприємстві. Сутність, види і процедури банкрутства підприємства. Фінансові аспекти ліквідації підприємства. Політика антикризового фінансового управління на підприємстві: сутність та етапи. Внутрішні механізми фінансової стабілізації на підприємстві. Методичні підходи до виявлення ситуації банкрутства. Зміст та етапи управління санацією та оцінка ефективності її здійснення.

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Публічні фінанси як об'єкт управління. Бюджет як фінансова категорія. Сутність та структура бюджетного процесу. Органи оперативного управління бюджетним процесом.

Сутність, складові, призначення і принципи бюджетного менеджменту.

Бюджетна політика та бюджетне планування. Складання, розгляд бюджету та затвердження бюджету. Виконання бюджету. Обслуговування бюджету за видатками. Облік виконання бюджету. Звітність про виконання бюджету. Оперативне управління, контроль і державний фінансовий аудит в

системі бюджетного менеджменту. Технології бюджетного менеджменту.

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Сутність податків і зборів (обов'язкового платежу). Функції податків: фіскальна, регулююча. Елементи податку: основні, додаткові, факультативні. Податкова ставка. Класифікація податкових ставок. Розподіл податків за економічним змістом на прямі і непрямі. Види податків за економічною ознакою об'єкта оподаткування: податки на доходи, капітал, споживання. Види прямих та непрямих податків.

Елементи державного податкового процесу. Державне податкове планування і прогнозування. Державне податкове регулювання. Процедура податкового адміністрування. Права та обов'язки органів Державної фіскальної служби України. Права та обов'язки платників податків.

Податкова політика в системі державного регулювання економіки. Поняття податкової політики. Місце та роль податкової політики в державному регулюванні економіки. Мета, принципи та ієрархія завдань податкової політики. Фактори, які визначають напрямки та характер податкової політики. Особливості податкової політики України в період формування ринкових відносин. Елементи й основні принципи податкової політики. Критерії ефективності податкової політики.

Організація податкової системи. Податкова система як засіб реалізації податкової політики держави. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Наукові основи побудови податкової системи. Податки в системі державних доходів. Принципи побудови та організації системи оподаткування. Податки як елемент перерозподілу валового національного продукту. Критерії оптимального оподаткування.

Контролюючі органи в сфері оподаткування. Порівняльна характеристика контролюючих органів у сфері оподаткування. Структура Державної податкової служби України. Функції Державної податкової служби України та її завдання. Права та обов'язки органів Державної податкової служби. Обов'язки та відповідальність посадових осіб податкових органів. Взаємодія органів Державної податкової служби з іншими контролюючими органами.

Поняття "податковий менеджмент". Структура податкового менеджменту. Цілі, основні задачі та функції податкового менеджменту. Структура та основні складові державного податкового менеджменту. Поняття та основні характеристики адміністрування податків, податкового контролю, податкового регулювання, державного податкового планування. Структура та основні складові корпоративного податкового менеджменту. Поняття та основні характеристики податкового обліку, корпоративного податкового планування, бюджетування податків.

Перекладання податків. Просте та складне перекладання. Створення умов для запобігання перекладанню податків. Розмежування суб'єктів оподаткування та носіїв податку. Ціноутворення і механізм перекладання непрямих податків. Особливості та умови перекладання податку на прибуток та інших прямих податків.

Сутність податку на додану вартість і його роль у формуванні доходної частини бюджету. Елементи податку. Реєстрація осіб як платників податку на додану вартість. Податкові зобов'язання і податковий кредит. Порядок обчислення податку. Податкова накладна. Бюджетне відшкодування ПДВ. Порядок подання податкової звітності та сплати податку.

Економічна сутність акцизного податку. Перелік підакцизних товарів. Елементи акцизного податку. Ставки акцизного податку. Акцизна накладна. Мінімальне податкове акцизне зобов'язання. Застосування марок акцизного податку. Порядок обчислення податку. Порядок подання податкової звітності та сплати податку.

Мито як джерело доходів бюджету і як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Митна політика. Елементи мита. Митна вартість товарів. Принципи та методи визначення митної вартості товарів. Види та ставки мита. Порядок обчислення мита. Митна декларація. Порядок подання податкової звітності та сплати мита.

Податок на прибуток підприємств. Особливості оподаткування прибутку підприємств. Елементи податку на прибуток. Податкові різниці. Поняття "основні засоби" та "амортизація". Класифікація основних засобів за групами. Механізм застосування методів амортизації. Порядок обчислення податку. Порядок подання податкової звітності та сплати податку. Особливості трансфертного ціноутворення. Строки сплати податку та подання звітності. Звіт про контрольовані операції.

Податок на доходи фізичних осіб. Склад оподаткованого доходу. Елементи податку. Податкова знижка та її склад. Обмеження щодо застосування податкової знижки. Податкова соціальна пільга та її категорії. Обмеження щодо застосування податкової соціальної пільги. Податкова документація для фізичних осіб-громадян, фізичних осіб підприємців та податкових агентів. Умови складання та терміни подання податкової звітності. Ставки податку. Порядок подання податкової звітності та сплати податку.

Плата за ресурси та послуги. Види платежів, що входять до складу рентної плати. Порядок визначення об'єктів та бази оподаткування податків, що входять до складу рентної плати. Ставки рентної плати. Порядок складання та терміни подання податкової звітності з рентної плати. Порядок сплати рентної плати.

Майнові податки та збори. Структура податку на майно. Елементи податку. Порядок визначення суми податку, складання звітності та сплати податкових зобов'язань.

Місцеві податки і збори. Перелік місцевих податків та зборів. Порядок встановлення місцевих податків та їх елементів місцевими радами. Елементи місцевих податків. Порядок визначення суми податків, складання звітності та сплати податкових зобов'язань.

Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Порядок переходу на роботу за спрощеною системою оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності. Групи платників єдиного податку: критерії та обмеження. Елементи єдиного податку. Перелік податків і зборів, за рахунок

яких сплачується єдиний податок. Порядок визначення суми податку, складання звітності та сплати податкових зобов'язань.

БАНКІВСЬКА СПРАВА

Теоретичні засади організації банківської системи: Сутність банківських систем: типологізація та класифікація. Інституціональна структура банківських систем. Складові елементи банківської системи України. Банки на ринку банківських послуг. Банківська система України, її функції, принципи та роль у розвитку реального сектору економіки.

Національний банк України - центральний банк держави. Структура Національного банку України. Функції та операції Національного банку України. Обов'язкове резервування як інструмент грошово-кредитної політики. Операції центрального банку на відкритому ринку. Особливості НБУ з рефінансування банків. Монетарна політика НБУ в сучасних умовах.

Створення та організація діяльності банку. Порядок створення, реєстрації та ліцензування банків. Організаційна структура управління банком і механізм управління ним. Характеристика та види банківських операцій і послуг. Доходи і витрати банку. Фінансова звітність банку і оцінювання його діяльності. Економічні нормативи регулювання діяльності банків. Менеджмент сучасної банківської установи.

Операції з формування ресурсів банку. Склад і структура ресурсів банку. Структура, порядок формування капіталу банку. Роль резервів і фондів у формуванні капіталу банків. Регулювання НБУ капітальної бази банку. Залучені ресурси банку та механізм їх формування. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банку. Система гарантування вкладів фізичних осіб. Недепозитні джерела залучення ресурсів банку. Управління пасивними операціями банку.

Операції банків з організації розрахунків і обслуговування платіжного обігу клієнтів. Організація готівкових грошових розрахунків. Забезпечення касової діяльності банку. Організація безготівкових розрахунків. Способи і форми грошових розрахунків. Поточні та інші рахунки клієнтів у банках, порядок їх відкриття й режим операцій із ними. Міжбанківські розрахунки в Україні. Розрахунки з використанням платіжних карток та за допомогою систем дистанційного банківського обслуговування.

Кредитно-інвестиційні операції банків. Види та форми кредитів, процес кредитування клієнтів банку. Умови кредитної угоди. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів. Факторинг, овердрафт як форми кредитування. Проблемні кредити. Кредитний ризик і методи управління ним. Кредитна політика банку. Стратегія та тактика кредитної діяльності банку. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Поняття і види банківських інвестицій. Аналіз доцільності інвестування. Інвестування шляхом довгострокового кредитування. Види ризиків інвестиційної діяльності банків. Оцінка ефективності інвестиційних проектів.

Операції банків з цінними паперами. Види діяльності банків на ринку цінних паперів. Емісійні та інвестиційні операції банків з цінними паперами. Операції банків з векселями. Процес формування портфеля цінних паперів

банку. Посередницькі та комісійні операції банків з цінними паперами. Діяльність з управління цінними паперами. Управління ризиками інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів. Порядок визначення ризику цінних паперів.

Операції банків в іноземній валюті. Організаційні основи функціонування банків на валютному ринку. Ведення валютних рахунків клієнтів. Неторгівельні операції банків з іноземною валютою. Конверсійні операції банків. Валютні угоди з негайною поставкою: сутність і механізм проведення. Регулювання валютних операцій за допомогою валютної позиції. Класифікація ризиків, що виникають у процесі міжнародного товарообміну: ризик країни, банківський, валютний, ризик контрагента. Ризики ділових партнерів у зовнішній торгівлі. Можливі шляхи запобігання ризикам.

Банківський менеджмент, елементи банківського менеджменту. Суть і призначення власного капіталу банків. Види банківського капіталу, функції та методи оцінювання його вартості, визначення адекватності власних коштів банку: Базельська конвенція та вітчизняна практика, новітні вимоги до визначення адекватності власного капіталу банківських установ, методи управління власним капіталом банку. Банківські пасиви, зобов'язання банку, залучені ресурси, запозичені ресурси, політика банку щодо мобілізації пасивів, організація управління банківськими зобов'язаннями, цінові й нецінові методи управління банківськими пасивами, депозитна політика банку, методи та інструменти управління залученими ресурсами. Формування оптимальної структури пасивів банку. Активи, первинні резерви, касові активи, вторинні резерви, дохідні (робочі) активи, капіталізовані активи, інвестиційні активи, високоліквідні, ліквідні і малоліквідні активи. Якість активів, показники якості активів. Управління кредитним портфелем банку, методи встановлення процентної ставки за кредитом. Управління портфелем цінних паперів банку. Механізм сек'юритизації банку.

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Сутність і класифікація страхування. Сутність страхування як економічної категорії. Функції та принципи страхування. Договір страхування. Системи страхування. Класифікація страхування. Обов'язкове та добровільне страхування. Страхова премія, страхова сума та страхове відшкодування, умовна та безумовна страхова франшиза.

Страховий ринок та його державне регулювання.

Страховий ринок та суб'єкти страхування. Страховий ринок України: його структура, стан та державне регулювання. Особливості реалізації страхової послуги. Перестраховування та співстраховування. Страхова компанія як базова ланка страховому ринку. Державний нагляд за страховою діяльністю.

Сутність та особливості особистого страхування. Страхування життя. Страхування від нещасних випадків. Медичне страхування. Загальна характеристика майнового страхування. Страхування майна. Сільськогосподарське страхування. Транспортне страхування. Страхування технічних ризиків. Страхування фінансово-кредитних ризиків. Економічна

сутність страхування відповідальності. Характеристика та особливості основних різновидів страхування відповідальності.

Основи актуарних розрахунків. Поняття про страховий ризик. Сутність актуарних розрахунків. Показники страхової статистики. Склад та структура тарифної ставки. Розрахунок тарифів з ризикових видів страхування. Особливості розрахунку тарифних ставок зі страхування життя.

Загальна характеристика страхового ринку. Сутність страхового менеджменту. Етапи прийняття рішень у страховому менеджменті. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища страхової організації. Загальна характеристика ресурсного потенціалу страхової організації. Структура, формування та шляхи оптимізації ресурсного потенціалу страхової організації. Організація розроблення планів в страхових організаціях. Економічне обґрунтування запланованої діяльності страховика.

Фінанси та фінансова стійкість страховиків. Особливості грошових потоків у страхуванні. Страхові резерви та порядок їх формування. Доходи, витрати та фінансові результати страховика. Умови забезпечення платоспроможності страховика.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фондовий ринок в системі фінансування інвестицій та інновацій. Роль фондового ринку у формуванні інноваційного потенціалу економіки. Аналіз розвитку ринку акцій України: історія та сучасність. Класифікація цінних паперів. Динаміка розвитку ринку корпоративних облігацій в Україні. Акціонерна організаційно-правова форма підприємств. Акції корпорацій, їх характеристика, види. Особливості акцій українських акціонерних товариств. Дивідендна політика корпорацій. Боргові цінні папери: облігації підприємств, депозитні та ощадні сертифікати банків. Векселі. Державні цінні папери, муніципальні цінні папери, особливості українських державних і місцевих позик. Похідні цінні папери: інвестиційні сертифікати, деривативи, опціони, форвардні і ф'ючерсні контракти, сурогати. Роль державних цінних паперів в управлінні державним бюджетом. Динаміка розвитку ринку державних цінних паперів в Україні.

Фундаментальний і технічний аналіз цінних паперів. Фундаментальний аналіз: зміст, рейтингова оцінка і показники акцій та облігацій. Фінансова оцінка цінних паперів, порівняльна оцінка акцій. Технічний аналіз: основи побудови графіків, вимірювання трендів. Графічні зворотні моделі, фондові індекси. Операції з цінними паперами на українському фондовому ринку. Первинне розміщення цінних паперів: способи розміщення, реєстрація емісії. Обіг цінних паперів: фондова біржа, котирування цінних паперів, фондові операції на біржі. Правові основи створення і діяльності фондових бірж. Порядок торгів на фондових біржах. Позабіржовий ринок, позабіржовий обіг цінних паперів. Регулювання діяльності учасників ринку цінних паперів.

Сутність фондової біржі. Біржові операції та їх класифікація. Поняття про індекси і методи їх визначення. Види індексів та їх місце на фінансовому ринку.

Основні світові фондові індекси. Українські фондові індекси. Розвиток фондових бірж в Україні. Механізм організації біржової торгівлі в США, Німеччині, Японії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Банківська система : навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 580 с.

2. Банківська справа [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Колодізев, О. М. Рац, С. М. Киркач, К. М. Азізова ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (1,81 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 346 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25676>.

3. Банківська справа. Методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. М. Рац; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (181 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 44 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27266>

4. Банківська справа. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. М. Рац. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 46 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29097>.

5. Берест М.М. Фінансовий аналіз [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. М. Берест ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (2,33 МБ). - Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 163 с. - Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/18549>

6. Бюджетна система. Методичні рекомендації до практичних завдань та лабораторних робіт для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. С.В. Юшко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 79 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21397>

7. Бюджетна система: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Фінанси і кредит" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 81 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28018>.

8. Бюджетна система України та Євросоюзу: монографія / [С. О. Булгакова, О. І. Барановський, Г. В. Кучер та ін.]; за заг. Ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2009. – 409 с.
9. Внукова Н. М. Оцінка впливу моделі державного регулювання на розвиток ринку фінансових послуг / Н. М.Внукова, С. А. Ачкасова // Ринок фінансових послуг : погляд у майбутнє: монографія. - Київ: Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, ФОП Ямчинський О.В., 2019.- С. 80101. <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25105>.
10. Вовченко О. С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія / О. С. Вовченко, С. Б. Єгоричева. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 233 с.
11. Губарева І.О. Фінансовий менеджмент у банку. Навчальний посібник / І.О. Губарева, О.М. Штаєр. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. – 240 с.
12. Економіко-математичні методи і моделі: економетрика : Підручник / В.В. Вітлінський, Т.О. Терещенко. Київ : КНЕУ, 2013. 502с.
13. Економіко-математичні методи та моделі: оптимізація: Навч. посіб. / В.В. Вітлінський, Т.О. Терещенко, С.С. Савіна. – Київ : КНЕУ, 2016. – 303 с.
14. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс] : електронний навчальний посібник / І. В.Журавльова, О. В. Гаврильченко, М. О. Кіпа. – [Мультимедійні електронні інтерактивні видання]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4772>.
15. Іванчук Н. В. Звітність підприємств [Електронний ресурс]: навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. - 208 с. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/395130561.pdf>
16. Кузенко Т. Б.,Фінанси підприємств [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 219 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28490>
17. Кузенко Т. Б. Фінанси підприємств. [Електронний ресурс] : мультимедійний навчальний посібник / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. - Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/mod/url/view.php?id=468574>
18. Ліга страхових організацій України: офіційний сайт. - Режим доступу : <http://uainsur.com/> .
19. Малярець Л. М. Економіко-математичні методи та моделі : навчальний посібник / Л. М. Малярець. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 412 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29181>.
20. Офіційний сайт Державної податкової служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tax.gov.ua/>.
21. Податкова система : навчальний посібник / Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора Ю. Б. Іванова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 410 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24503>.

22. Податкова система: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. / уклад.: Гречко А.В. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 119 с. - Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47893/1/Podatkova.pdf>
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-УІ (Редакція станом на 01.08.2024) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
24. Прикладна економетрика [Електронний ресурс] : навч. посіб. у 2-х ч. Ч. 1 / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, С. В. Прокопович [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (1,69 МБ). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. - 248 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/19846>
25. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III, (Редакція від 08.03.2024). [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
26. Про бюджетну класифікацію: Наказ Міністерства фінансів України № 11 від 14 січня 2011 р. (Редакція станом на 01.01.2024) // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0011201-11>.
27. Про віртуальні активи : Закон України № 2074-IX від 17.02.2022 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
28. Про затвердження Правил складання та подання звітності учасниками ринку небанківських фінансових послуг до Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України від 25.11.2021 № 123 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0123500-21>.
29. Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України від 09.11.2023 № 3460-IX (Редакція станом на 01.01.2024) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20>.
30. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом або фінансуванню тероризму : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50-51. – С. 3250.
31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Закон України від 19.03.2013 р. № z0336-13 (Редакція станом на 03.01.2024) [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
32. Про Національний банк України : Закон України Документ № 679-XIV (редакція 01.01.2024) . [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
33. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV (редакція від 01.01.2024). [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>.

34. Про платіжні послуги : Закон України № 2888-IX від 12.01.2023 // (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

35. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX (Редакція станом на 01.01.2024) [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>.

36. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 10.02.2022 р. № 1953-IX (Редакція 01.01.2024 р.). [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20>.

37. Проноза П. В. Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів: навчальний посібник [Електронний ресурс] / П. В. Проноза, І. М. Чмутова, М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 203 с. <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28181>.

38. Регіональні аспекти митно-податкової політики [Електронний ресурс] : монографія / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. В. Карпова [та ін.] ; за заг. ред. Ю. Б. Іванова. - Електрон. текстові дан. (1,88 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 247 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26221>.

39. Страхування : навчальний посібник / Мельник Т. А., Сибірцев В. В. - Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. – 307 с.

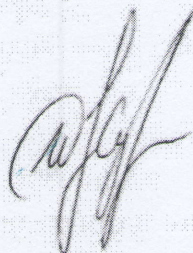
40. Страхування: навчальний посібник / О.О. Сосновська. – К. : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. – 328 с.

41. Сучасні детермінанти управління банківськими ризиками: колективна монографія / За ред. В. В. Коваленко. – Одеса, ОНЕУ, 2022. – 331 с.

42. Фондовий ринок : практикум : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, В. В. Вірченко та ін. ; за ред. В. Д. Базилевича ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ. : Знання, 2017. – 718 с.

43. Юшко С. В. Бюджетна система [Електронний ресурс] : підручник / С. В. Юшко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. - 382 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23042>.

Голова предметної комісії

І. В. Журавльова